

SPRAWOZDANIE SKRÓCONE 2023

1. Wstęp	2
2. Wystawy w Zachęcie	2
3. Wystawy w Miejsu Projektów Zachęty	4
4. Program edukacyjny	5

5. Wydawnictwa	6
6. Zespół i Instytucja	7
7. Frekwencja i niektóre zasięgi komunikacyjne	10

1. Wstęp

Po głębokim kryzysie frekwencyjnym w latach 2020-2021 spowodowanym ograniczeniami wynikającymi z pandemicznych obostrzeń, w latach 2022 (135.963 widzów) i 2023 (144.036 widzów do 19.12.2023) Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki wraca do wcześniejszych (2019 – 124 tys. widzów), oczekiwanych przez nasz zespół, wysokich wyników odwiedzin wystaw, warsztatów, spotkań i projekcji. Różnorodny i ambitny program wystawienniczy, zbudowany na nim projekt edukacyjny i wydawniczy oraz otwarta i intrygująca komunikacja z publicznością prowadzona za pośrednictwem mediów elektronicznych, umożliwiły umocnienie pozycji Zachęty wśród najważniejszych polskich instytucji kulturalnych oraz otwarcie jej na nowe środowiska i generacje widzów. Mijający 2023 rok był czasem pracy nad wzmocnieniem kompetentnego i oddanego swojej misji zespołu pracowników naszej galerii oraz dbałości o inwestycje i remonty zabytkowej siedziby Zachęty. Pełen obraz tegorocznych inicjatyw i dokonań zostanie zaprezentowany w kompleksowym, bogato ilustrowanym, interaktywnym raporcie, który opublikowany zostanie na naszej stronie internetowej za kilka

miesiące. Już teraz w skróconej formie prezentujemy najważniejsze wydarzenia z mijającego roku działalności naszej instytucji.

2. Wystawy w Zachęcie

Rok 2023 rozpoczął się od kontynuacji ekspozycji indywidualnej wystawy prac Marioli Przyjemskiej, projektu *Szukając Jezusa* autorstwa Katarzyny Kozyry i monografii prof. Tadeusza Kulisiewicza zatytułowanej *Lapidarne piękno*. Następnie udostępniono publiczności jubileuszową prezentację twórczości Stasysa Eidrigevičiusa oraz wielowątkowy projekt *Drugiej wiosny nie będzie* kuratorowany przez Joannę Kordjak. Aneksiem do niego stały się artystyczno-edukacyjne działania na dawnym wybiegu dla niedźwiedzi, realizowane w kooperacji z warszawskim ZOO i Muzeum Warszawskiej Pragi, pod hasłem *Złota wyspa*, między innymi przez Pawła Althamera.

Od kwietnia polska publiczność miała możliwość obejrzenia w Zachęcie realizacji projektu *Przeczarowując świat* autorstwa Małgorzaty Mirgi-Tas, który swoją premierę miał w roku 2022 podczas Międzynarodowego Biennale Sztuki w Wenecji. 20 maja dla publiczności otwarte zostało Międzynarodowe Biennale Architektury, na którym Polskę reprezentowała instalacja Anny Barlik zatytułowana *Datament*. Następnie w ramach nowego wystawienniczego formatu *Zderzenia*, swoją twórczość na wystawie zatytułowanej *Barwa i farba* przedstawiło dwóch bardzo różnych ideowo i formalnie malarzy abstrakcjonistów: Krzysztof Gliszczyński i Tadeusz Gustaw Wiktor. Niespełna miesiąc później figuratywni malarze Tadeusz Boruta, Antoni Cygan i Piotr Naliwajko zaprezentowali swoje płótna na wystawie pod tytułem *Łacińskich figur racje* w ramach formatu wystawienniczego *Nieobce idee*. Ekspozycja przyciągnęła licznych widzów oraz wybitnego norweskiego malarza Odda Nerdruma. W lipcu na Placu Małachowskiego przed wejściem do galerii otwarta została plenerowa wystawa geometrycznych form autorstwa dr

Marzeny Turek Gas. Dzięki współpracy z Centrum Rzeźby Polskiej w Orońsku przygotowana została monograficzna wystawa *Przestrzeń niesie cień*, prezentująca dzieła nestora polskiej rzeźby prof. Adolfa Ryszki (1935-1995).

Bieżący rok Zachęta – Narodowa Galeria Sztuki wieńczy przekrojową wystawą *Pejzaż malarstwa polskiego*, która prezentuje ponad 246 obrazów autorstwa 139 artystów. Ostatnim, mocnym akordem mijającego sezonu jest jubileuszowa wystawa obrazów prof. Jerzego Nowosielskiego, klasyka polskiej sztuki współczesnej, zorganizowana dla uczczenia ustanowionego przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej roku 2023 *Rokiem Jerzego Nowosielskiego*. Należy podkreślić, że realizowany program z jednej strony kontynuuje dotychczasową linię programową zorientowaną na prezentację interesujących zjawisk w sztuce współczesnej, z drugiej, zawiera autorskie formaty wystawiennicze, takie jak *Zderzenia* i *Nieobce idee*. Ideą pierwszego z nich jest skonfrontowanie dorobku dwóch twórców uprawiających sztukę w ramach tej samej konwencji, sytuujących w centrum swojego języka artystycznego ten sam środek formalny, uzyskujących jednak radykalnie odmienny wyraz i w konsekwencji – przekaz ideowy. Ideą drugiego jest zestawianie twórczości trzech artystów wykorzystujących tę samą konwencję wyrazową w sposób pozwalający sytuować je w obrębie jednego nurtu stylistycznego, ujawniające istotne, choć subtelne, różnice w wykorzystaniu poszczególnych elementów formalno-wyrazowych. Ponadto po raz pierwszy od kilkunastu lat zorganizowana została wielka wystawa zbiorowa zatytułowana *Pejzaż malarstwa polskiego*, pozwalająca zaprezentować widzom niezwykle szeroki przegląd dzieł z zakresu najpopularniejszej dyscypliny sztuk wizualnych.

3. Wystawy w Miejscu Projektów Zachęty

Do 8 stycznia w MPZ prezentowany była wystawa *Skwer nieznanych przestrzeni* koncentrująca się wokół sposobów odwzorowania przestrzeni na

plaszczyźnie, map i siatek geograficznych. Ten premierowy projekt, autorstwa Attili Csörgő, węgierskiego artysty od dziesięciu lat mieszkającego w Polsce, przygotowany został dla specjalnie dla przestrzeni MPZ.

Wystawa Moniki Chlebek *Close up* (20.01 – 2.04.2023) w *Miejscu Projektów Zachęty* prezentowała zbiór obrazów i kompozycję malarską na ścianie poświęcone więzi między człowiekiem a psem/zwierzęciem/przyrodą.

Kimba Frances Kerner urodziła się w Stanach Zjednoczonych, ale mieszka i pracuje w Warszawie. Na wystawę w *Miejscu Projektów Zachęty* (14.04 – 25.06.2023) przygotowała totalną instalację zatytułowaną *Delirium Decadence*. Składały się na nią niewielkich rozmiarów ceramiczne rzeźby — osobiste bestiarium artystki, a także kolażowe grafiki na ceramicznych naczyniach i powielone na plastikowym podłożu.

Edyta Hul zaprezentowała (7.07 – 17.09.2023) nowe obrazy i roślinne obiekty rzeźbiarskie wyhodowane i uformowane przez nią specjalnie z myślą o pokazie w MPZ. Tworzyły one razem kipiącą zieloną energią instalację *Jeśli możesz, ześlij deszcz*, szczelnie wypełniającą przestrzeń galerii. Prezentowane prace odnosiły się do praktycznych i magicznych relacji człowieka i natury.

Na wystawie Marty Zgierskiej *Ze wszystkich stron* (29.09.2023 – 7.01.2024) znalazł się wybór fotografii z głównych cykli artystki: *Post* i *Figura wotywna*, które łączy koncentracja na traumach odbitych w ciele, wątek jego kruchości (w tym złudny przymus cielesnej doskonałości), a także poczucie niepewności i zagrożenia wywołane przez współczesne niespokojne czasy/rzeczywistość. Do 14 grudnia 2023 roku wystawy w MPZ, których kuratorem była Magdalena Kardasz przy współpracy Poli Gadowskiej, odwiedziło 14 280 osób.

4. Program edukacyjny

W 2023 roku w Zachęcie odbyło się 290 oprowadzań po wystawach, w tym: 120 oprowadzań dla grup po 11 wystawach dla 1706 osób, 101 otwartych oprowadzań w języku polskim, 25 otwartych oprowadzań w języku ukraińskim, 25 otwartych oprowadzań kuratorskich i autorskich, 15 oprowadzań dla seniorów i 5 oprowadzań *Saturday Art Walk*.

W mijającym roku Dział Edukacji Zachęty zorganizował łącznie 297 warsztatów, w tym 170 warsztatów szkolnych dla 4669 uczestniczek i uczestników, 91 warsztatów specjalnych towarzyszących wystawom i projektom edukacyjnym, 26 warsztatów rodzinnych oraz 10 warsztatów dla nauczycieli i dorosłych.

W 2023 roku zrealizowano dwa cykle otwartych warsztatów *Ferie zimowe* przeznaczonych dla społeczności ukraińskiej w Warszawie oraz *Lato w mieście* przygotowane dla uczniów lokalnych szkół. Dzięki współpracy z edukatorkami oferta warsztatów szkolnych powiększyła się o 9 propozycji działań dla przedszkoli, szkół podstawowych oraz liceów.

Od początku roku odbyło się 66 wydarzeń otwartych dla publiczności, w tym 26 projekcji filmowych, 20 wykładów i spotkań, 12 koncertów i akcji performatywnych, 6 spektakli teatralnych i dwie konferencje.

Istotnym elementem pracy działu edukacji były wydarzenia specjalne. Na uwagę zasługuje tegoroczna edycja konferencji *Sztuka Edukacji*, której program korespondował z wystawą *Drugiej wiosny nie będzie. Dzieci i sztuka w XX i XXI wieku*. Szczególną popularnością cieszyły się spotkania i wykłady towarzyszące wystawie Małgorzaty Mirgi-Tas realizowane we współpracy z *Ośrodkiem Badań nad Migracjami Uniwersytetu Warszawskiego*. Projekcje filmów i wykłady włączone były w program międzynarodowej konferencji *IMISCOE 2023*.

5. Wydawnictwa

W 2023 roku Dział Wydawnictw Zachęty opublikował katalogi do wystaw: *Stasys Eidrigevičius. Reakcje!*, *Ignacy Czwartos. Malarz klęczał jak malował, Barwa i farba*. *Krzysztof Gliszczyński, Tadeusz Gustaw Wiktor, Łacińskie figuracje*. *Tadeusz Boruta, Antoni Cygan, Piotr Naliwajko, Jerzy Nowosielski i Adolf Ryszka. Przestrzeń niesie cień*. Zainaugurowana została nowa seria wydawnicza *Esse*, w ramach której przygotowano do druku dwie książki autorstwa Étienne Gilsona, w przekładzie Marii Gawron-Zaborskiej: *Materie i formy* oraz *Malarstwo i rzeczywistość*. W związku z inauguracją pierwszej polskiej edycji dzieł francuskiego filozofa, 31 maja 2023 roku w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa: *Étienne Gilson – Henryk Kiereś. Sztuka w perspektywie realizmu*.

Dział Wydawnictw przygotował do druku katalog do wystawy *Edward Dwurnik. Prace z kolekcji Zachęty — Narodowej Galerii Sztuki w Galerii A im. Michała Faryseja przy Starogardzkim Centrum Kultury*.

Do wszystkich wystaw zrealizowanych w *Miejscu Projektów Zachęty* wydane zostały dedykowane foldery w wersji polsko-angielskiej, zaś na potrzeby Działu Edukacji Zachęty opracowano 9 folderów formatu A3 bigowanych do A5, 1 folder 16-stronicowy formatu 16×23 cm (oprawa zeszytowa) oraz dwa zestawy 8 kart formatu 16×23 cm w opasce.

6. Zespół i Instytucja

W latach 2022 i 2023 systematycznie przeprowadzane były konieczne rozwiązania regulaminowe oraz zmiany struktury organizacyjnej mające na celu usprawnienie funkcjonowania Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki oraz optymalizację kosztów funkcjonowania instytucji. Sukcesywnie weryfikowane były regulaminy w kontekście obowiązujących przepisów prawa. W tym

procesie zaktualizowane zostały: Regulamin pracy, Regulamin Gospodarowania Środkami Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych i Regulamin Organizacyjny Zachęty. W celu usprawnienia funkcjonowania instytucji wprowadzono Regulamin pracy zdalnej, Regulamin podróży służbowych w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki, Regulamin podróży dla osób niebędących pracownikami w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki.

Wprowadzono ponadto szereg zmian organizacyjnych pozwalających na optymalizację kosztów oraz zwiększenie bezpieczeństwa instytucji. Zaktualizowano Instrukcję organizacji i działania kontroli dostępu do obiektu i pomieszczeń Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki i utworzono Punkt Kierowania Dyrektora Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w warunkach zewnętrznego zagrożenia bezpieczeństwa narodowego i w czasie wojny. Wprowadzono zasady dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy oraz Procedury gospodarki odzieżą roboczą w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki. Zatrudniono na część etatu pracownika pełniącego funkcję inspektora danych osobowych w Zachęcie - Narodowej Galerii Sztuki. Wprowadzono elektroniczny system potwierdzania obecności w pracy oraz instrukcję dotyczącą postępowania przy wprowadzaniu planu ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej w obiektach Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki. Ustalono zalecenia dotyczące zabezpieczenia zbiorów Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki na wypadek zagrożeń. Powołano zespół do spraw określenia wymagań technicznych i przygotowania rekomendacji dotyczącej wdrożenia nowego systemu obiegu dokumentów CRM w Zachęcie – Narodowej Galerii Sztuki. Zakupiono koce ewakuacyjne dla osób z niepełnosprawnościami zwiększając tym samym dostępność Instytucji dla osób z problemami.

Zakończono projekt Otwarta Zachęta realizowany w ramach środków europejskich z Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa oraz przygotowano rebranding identyfikacji wizualnej Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki, z uwzględnieniem modyfikacji logotypu i wdrożeniem projektu nowego kroju

pisma. Rozpoczęto prace nad przygotowaniem dokumentacji technicznej niezbędnej do złożenia wniosku o dofinansowanie termomodernizacji budynku Zachęty ze środków UE w ramach programu FENiKS oraz zlecono wykonanie projektu kawiarni, której otwarcie w gmachu galeria oczekiwane jest przez odwiedzających ją gości.

Poza wymienionymi wyżej kwestiami przeprowadzono również konieczne i prewencyjne remonty budynku posiadającego status zabytku. W ramach tych działań przeprowadzono remont drewnianej klatki schodowej, wymieniono grzejniki w całym gmachu Zachęty i kontynuowano modernizację systemu klimatyzacji i wentylacji, odnowiono metalowe drzwi z kutym ornamentem od strony ul. Królewskiej. Pozyskano środki na modernizację nawilzaczy instalacji odpowiedzialnej za parametry powietrza w salach wystawowych, realizowano prace koncepcyjno-projektowe związane z przyszłą modernizacją obiektu oraz zabezpieczeniem i digitalizacją kolekcji dzieł sztuki, a także uzgodniono wymagania konserwatorskie dotyczące remontu dachu i świetlików w przestrzeniach ekspozycyjnych, w ramach którego zaplanowano m.in. wykonanie nowego systemu oddymiania oraz zaciemniania świetlików.

Należy także dodać, że sprawozdanie finansowe za 2022 rok podlegało badaniu przez niezależnego biegłego rewidenta, w którego opinii zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych i zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa, dzięki czemu przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej oraz finansowej instytucji. Sprawozdanie zostało zatwierdzone przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 7.06.2023 roku. Co godne podkreślenia, sprawozdanie wykazało zysk, który zgodnie z decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, zwiększył fundusz rezerwowy Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki.

Naturalne w każdej instytucji rotacje w zatrudnieniu były realizowane w oparciu o informację publiczną dotyczącą naboru, umieszczaną każdorazowo na

stronie Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki i poprzez ogólnie dostępne ogłoszenia na stronie pracuj.pl. Nieustannie podejmowana była ponadto intensywna praca nad wzmocnieniem i zintegrowaniem zespołu instytucji poprzez liczne działania propracownicze. Ważnym elementem tych działań było zwiększenie i urynkowanie wynagrodzeń osobowych pracowników przy jednoczesnym zmniejszeniu niepotrzebnie wysokich dotąd różnic w tym zakresie. Przysłużyło to zarówno utrzymaniu najlepszych ekspertów w zespole instytucji, jak i pozyskaniu nowych pracowników z korzyścią dla misji Zachęty. W poprzednim, 2022 roku, zwiększone zostały wynagrodzenia osobowe pracowników w przedziale od 4% do 15%. Pracownicy otrzymali również nagrody roczne. Z kolei w roku 2023 ponownie zwiększone zostały wynagrodzenia osobowe pracowników, tym razem w wymiarze 14%. Pracownicy otrzymali niezależnie od systemowej podwyżki jednorazowe dodatki inflacyjne i nagrody roczne.

We wszystkich koniecznych kwestiach prowadzono aktywny dialog zarówno z pracownikami, jak i związkami zawodowymi, zmierzając do utrzymania zatrudnienia, rozwoju kompetencji pracowników i zbudowania dobrej atmosfery sprzyjającej działaniom kreatywnym. Między innymi w tym celu wdrożono politykę antymobbingową, w ramach której zaplanowano szkolenia dla pracowników i kadry kierowniczej.

7. Frekwencja i niektóre zasięgi komunikacyjne

Podsumowując sprawozdanie, warto zwrócić uwagę na kwestie zasięgów komunikacyjnych, które w niektórych aspektach wyraźnie się polepszyły. Liczba informacji dotyczących Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki w obecnym roku do 14 grudnia wyniosła 8.499, a w roku 2019, poprzedzającym pandemię Covid-19, wynosiła 7.791. W porównaniu tych dwóch lat również zanotowano większą obecność informacji telewizyjnych i radiowych: w 2019 roku 136 w

TV i 228 w radio, a w 2023 (do 14 grudnia) odpowiednio 178 i 260, a także w mediach społecznościowych: odpowiednio w 2019 roku 2.767 i w 2023 roku (do 14 grudnia) 4.386. Zanotowano jednocześnie zwiększenie zasięgu informacji medialnych z 1,2 mld w 2019 roku i 2,2 mld w 2023 (do 14 grudnia). Dotarcie informacji medialnych wyniosło przy tym 99.391 731 w 2019 roku, a w 2023 (do 14 grudnia) 125.869 674. W rezultacie szacunkowa wartość ekwiwalentu reklamowego Zachęty – Narodowej Galerii Sztuki wyniosła w roku 2019, poprzedzającym pandemię Covid-19, 56.168 724 zł, natomiast w roku bieżącym 2023 (do 14 grudnia) 68.294 470 zł. Istotnie ponadto zwiększyła się liczba odsłon strony internetowej zachęta.art.pl z 554 948 w 2019 do 1.061 720 w 2023 (do 14 grudnia).

Na koniec skróconego sprawozdania należy odnotować zwiększenie liczby osób odwiedzających Zachętę – Narodową Galerię Sztuki, wynoszącej w roku 2019 124.000, a w roku 2023 (do 19 grudnia) 144.036 osób.